Załącznik
do uchwały nr
Rady Miasta Krakowa
z dnia

POWIATOWY PROGRAM ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ W GMINIE MIEJSKIEJ KRAKÓW NA LATA 2026–2028

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie 3

Rozdział I Działania podejmowane w ramach Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastęczej w latach 2023-2025 ..... **7**

1. Charakterystyka pieczy zastępczej 7

1.1 Rodzinna piecza zastępcza 7

1.2 Instytucjonalna piecza zastępcza 18

1.3 Osoby usamodzielniane 24

Rozdział II Realizacja celów określonych w powiatowym programie rozwoju pieczy zastępczej na lata 2023-2025 ..... **30**

Rozdział III Cele programu na lata 2026-2028 oraz sposoby i metody badania realizacji celów **37**

Rozdział IV Założenia programu rozwoju pieczy zastępczej na lata 2026-2028 ..... **43**

1. Limit zawodowych rodzin zastępczych 43
2. Identyfikacja ryzyk dla programu 44
3. Monitorowanie programu 44
4. Deklaracja wyników 45

Wprowadzenie

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Gminie Miejskiej Kraków na lata 2026–2028 stanowi kontynuację działań podejmowanych w poprzednich latach w celu zapewnienia dzieciom pozbawionym opieki rodzicielskiej bezpiecznego i wspierającego środowiska wychowawczego. Dokument ten został opracowany w oparciu o przepisy ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2026 r. poz. 980), w szczególności art. 180 pkt 1, który nakłada na powiat obowiązek opracowywania i realizacji trzyletnich programów w tym zakresie.

W sytuacjach, gdy rodzina biologiczna nie jest w stanie zapewnić dziecku należytej opieki, obowiązek jej zagwarantowania spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego – w szczególności na powiatach. Podstawę tego obowiązku stanowią przepisy Konstytucji RP (Dz. U. 1997 nr 78 poz. 483 ze zm.), w szczególności art. 72 ust. 2, który nakazuje władzom publicznym zapewnienie ochrony praw dziecka pozbawionego opieki rodzicielskiej, oraz Konwencji o prawach dziecka (Dz. U. z 1991 r. Nr 120, poz. 526 ze zm.), a to art. 20, przewidującej prawo dziecka do szczególnej ochrony i pomocy ze strony państwa. Realizacją tego obowiązku jest system pieczy zastępczej, obejmujący zarówno formy rodzinne, jak i instytucjonalne. Rozwiązania prawne regulujące organizację i finansowanie pieczy zastępczej oraz proces usamodzielniania się jej wychowanków zostały określone przede wszystkim w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Ze względu na sądowy charakter decyzji o umieszczeniu dziecka w pieczy, istotną rolę odgrywają także przepisy Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego (Dz. U. z 2026 r. poz. 236)

Gmina Miejska Kraków, realizując zadania z zakresu pieczy zastępczej, dąży do zapewnienia każdemu dziecku pozbawionemu opieki rodzicielskiej stabilnego, bezpiecznego i sprzyjającego rozwojowi środowiska. Program stanowi analizę obecnego systemu pieczy zastępczej funkcjonującego na terenie Krakowa, obejmującego zarówno formy rodzinne, jak i instytucjonalne. Wyznacza także priorytety i kierunki działań na lata 2026–2028, koncentrując się na dalszym wzmacnianiu rodzin zastępczych, doskonaleniu form wsparcia dla osób usamodzielnianych oraz podnoszeniu jakości usług świadczonych w ramach pieczy zastępczej.

Program wpisuje się w strategiczne dokumenty rozwojowe Gminy Miejskiej Kraków, w szczególności w „Strategię Rozwoju Krakowa. Tu chcę żyć. Kraków 2030” (SRK 2030), realizując cele operacyjne dotyczące spójności społecznej. Jest on również częścią operacyjną nadrzędnego programu strategicznego „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Krakowa 2030” (SRPSK).

Wyjaśnienie pojęć używanych w Programie Rozwoju Pieczy Zastępczej w Gminie Miejskiej Kraków

Poniższe definicje odnoszą się do pojęć wykorzystywanych w treści Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Gminie Miejskiej Kraków na lata 2026–2028 i zostały opracowane zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, w szczególności z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

1. **Ustawa** – ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.
2. **Piecza zastępcza (PZ)** – forma opieki nad dzieckiem, które z przyczyn losowych, społecznych lub prawnych zostało częściowo bądź całkowicie pozbawione opieki rodzicielskiej. Piecza zastępcza może być sprawowana w formie rodzinnej lub instytucjonalnej – z zasady do ukończenia przez dziecko 18. roku życia, a w określonych ustawowo przypadkach do 25. roku życia.
3. **Rodzinna piecza zastępcza (RPZ)** – piecza realizowana w środowisku rodzinnym, obejmuje:
   1) Rodzinę zastępczą (RZ) – forma rodzinnej pieczy zastępczej, w której dziecko pozbawione opieki rodziców biologicznych zostaje umieszczone decyzją sądu. Celem jest zapewnienie mu opieki i wychowania w środowisku rodzinnym, z możliwością utrzymania kontaktu z rodziną biologiczną, jeśli leży to w jego interesie;
      a) **Rodzinę zastępczą spokrewnioną (RZS)** – tworzona przez dziadków dziecka lub jego rodzeństwo;
      b) **Rodzinę zastępczą niezawodową (RZN)** – tworzona przez osoby niespokrewnione z dzieckiem, które nie otrzymują wynagrodzenia z tytułu pełnienia funkcji rodziny zastępczej;
      c) **Rodzinę zastępczą zawodową (RZZ)** – tworzona jest na podstawie umowy zawartej ze starostą. W ramach tej formy wyróżnia się:
         - **RZZ pełniącą funkcję pogotowia rodzinnego** – dla dzieci umieszczanych na czas nie dłuższy niż 4 miesiące lub do zakończenia postępowania sądowego;
         - **RZZ specjalistyczną** – dla dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności, dzieci umieszczanych na podstawie ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich oraz dla małoletnich matek z dziećmi;

d) **Rodzinny dom dziecka (RDD)** – w którym może jednocześnie przebywać maksymalnie ośmioro dzieci.

4. **Instytucjonalna piecza zastępcza (IPZ)** – piecza realizowana przez placówki opiekuńczo-wychowawcze (POW), których typy określa ustawa:
   1) **POW typu rodzinnego** – dla maksymalnie 8 dzieci;
   2) **POW typu interwencyjnego** – zapewniająca opiekę do 14 dzieci, na okres nieprzekraczający 3 miesięcy (z możliwością przedłużenia do zakończenia postępowania sądowego), dla dzieci powyżej 10. roku życia;
   3) **POW typu socjalizacyjnego** – dla dzieci powyżej 10. roku życia, w liczbie nie większej niż 14;
   4) **POW typu specjalistyczno-terapeutycznego** – dla dzieci z niepełnosprawnością, zaburzeniami rozwoju lub wymagających terapii, maksymalnie 14 dzieci.
5. **POW** – Placówka opiekuńczo-wychowawcza
6. **Organizator** – w Gminie Miejskiej Kraków funkcję tę pełni **Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie (MOPS)**. Zadania organizatora realizuje **Zespół do spraw Rodzinnej Pieczy Zastępczej (DZ),** funkcjonujący w strukturze MOPS.
7. **Pracownik organizatora rodzinnej pieczy zastępczej (Koordynator, Konsultant)** – pracownik Zespołu do spraw Rodzinnej Pieczy Zastępczej (DZ), wyznaczony do stałej współpracy z rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka, w szczególności w zakresie udzielania wsparcia, monitorowania sytuacji dzieci oraz pomocy w realizacji powierzonych zadań.
8. **Osoba usamodzielniana** – wychowanek pieczy zastępczej (rodzinnej lub instytucjonalnej), który osiągnął pełnoletniość i spełnia przesłanki do korzystania z pomocy na etapie wchodzenia w dorosłość, zgodnie z zapisami ustawy. W rozumieniu szerszym pojęcie to może również odnosić się do osób opuszczających placówki, o których mowa w ustawie o pomocy społecznej (np. domy dla matek z dziećmi, młodzieżowe ośrodki wychowawcze).
9. **Indywidualny Program Usamodzielnienia (IPU) –** plan działań przygotowywany przez osobę usamodzielnianą we współpracy z opiekunem usamodzielnienia, co najmniej miesiąc przed osiągnięciem pełnoletności. Dokument ten określa m.in. działania związane z uzyskaniem wykształcenia, kwalifikacji zawodowych, pracy oraz odpowiednich warunków mieszkaniowych.
10. **Opiekun usamodzielnienia** – osoba wskazana przez wychowanka (za zgodą organizatora), która towarzyszy mu w realizacji IPU i wspiera w procesie przechodzenia do samodzielnego życia.

11. **Gmina / GMK –** Gmina Miejska Kraków.
12. **MOPS –** Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie.
13. **Program –** Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Gminie Miejskiej Kraków na lata 2026-2028.
14. **ZP** – Zakłady Poprawcze.
15. **MOW** – Młodzieżowe Ośrodki Wychowawcze.
16. **SDN** – Schroniska dla Nieletnich.
17. **KN** – Kontynuujący Naukę.
18. **PF** – Pomoc Finansowa.

Rozdział I
Działania podejmowane w ramach Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w latach 2023-2025

1. Charakterystyka pieczy zastępczej

1.1 Rodzinna piecza zastępcza

RPZ jest podstawową formą opieki nad dziećmi pozbawionymi wsparcia rodziny biologicznej. Jej celem jest zapewnienie środowiska wychowawczego sprzyjającego prawidłowemu rozwojowi emocjonalnemu, społecznemu i poznawczemu. Zgodnie z przepisami prawa dzieci do 10 roku życia powinny być umieszczane przede wszystkim w rodzinach zastępczych, co odzwierciedla kierunek polityki państwa nastawiony na zwiększanie dostępności i liczby rodzinnych form pieczy. Wzmacnianie systemu RPZ, przy równoległym utrzymaniu placówek instytucjonalnych dla dzieci wymagających szczególnego wsparcia, pozwala lepiej odpowiadać na zróżnicowane potrzeby wychowanków.

Rozdział przedstawia funkcjonowanie RPZ w Gminie, ze szczególnym uwzględnieniem wyzwań stojących przed RZ i RDD, w tym organizacji wsparcia zapewniającego dalszy rozwój i wzmocnienie systemu.

Najczęstszą przyczyną umieszczenia małoletnich w RPZ jest bezradność rodziców w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, która stanowi ok. 36–40% wszystkich przypadków. Drugim najczęściej wskazywanym powodem są uzależnienia rodziców ok. 18–22%. Trzecie miejsce zajmują przyczyny określone jako „inne” (m.in. odbywanie kary pozbawienia wolności, porzucenie dziecka, małoletnie matki) – blisko 20%. Dzieci kierowane z powodu sieroctwa i półsieroctwa stanowiły około 11–12% ogółu, a wszystkie umieszczenia realizowano w rodzinach zastępczych spokrewnionych oraz niezawodowych.

Jako jedną z przyczyn umieszczania dzieci w pieczy zastępczej jest zjawisko przemocy w rodzinie. Liczba takich przypadków, w których dzieci zostały umieszczone w PZ z tego powodu wzrosła z 7 w I półroczu 2023 r. do 26 dzieci w I półroczu 2025 r. Nieliczne, ale wciąż występujące powody umieszczeń to niepełnosprawność lub ciężka choroba rodzica (4–27 przypadków). Żadne dziecko w analizowanym okresie nie zostało umieszczone w PZ z powodu nieodpowiednich warunków mieszkaniowych.

Tabela 1. Liczba dzieci przebywających w RPZ z podziałem na wiek

L.p.	Dzieci w wieku	2023	2024	2025
		I półrocze	I półrocze	I półrocze
1	do 1 roku	17	16	7
2	1-3 lata	48	56	58
3	4-6 lat	74	63	69
4	7-13 lat	168	161	163
5	14-17 lat	135	137	132
6	18-24 lata	95	97	104
	Ogółem	**537**	**530**	**533**

Źródło: Dane sprawozdawcze MOPS Kraków.

Powyższa tabela przedstawia dane dotyczące wieku dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2023 – I poł. 2025. Ogólna liczba dzieci utrzymywała się na stabilnym poziomie średnio 533, jednak widoczne były zmiany w strukturze wiekowej. Najmłodsze dzieci (do 1 roku) stanowiły coraz mniejszy odsetek – spadek z ok. 3% do 1%, podczas gdy udział grupy 1–3 lata wzrósł z 9% do 11%. Pobyt w PZ dzieci w wieku 4–6 lat utrzymywał się na poziomie ok. 13%, natomiast coraz większą część stanowili wychowankowie pełnoletni – ich udział wzrósł z 18% do 19%. Dane te potwierdzają, że rodzinne formy pieczy zastępczej pełnią przede wszystkim rolę opiekuńczą wobec dzieci młodszych, przy jednoczesnym zapewnieniu wsparcia osobom pozostającym w pieczy po uzyskaniu pełnoletności.

Tabela 2. Liczba RZZ i RDD oraz dzieci w niej przebywających w latach 2023-2025

Liczba rodzin/liczba dzieci	2023	2024	2025
	I półrocze	I półrocze	I półrocze
Liczba RZS	250	254	250
Liczba dzieci w RZS	321	318	319
Liczba RZN	84	79	85
Liczba dzieci w RZN	104	92	98
RZZ	50	53	55
Liczba dzieci w RZZ	93	101	91
Liczba RZZ pełniących funkcję pogotowia rodzinnego	32	35	35
Liczba dzieci w RZZ pełniących funkcję pogotowia rodzinnego	64	72	62
Liczba RZZ specjalistycznych	17	14	15
Liczba dzieci w RZZ specjalistycznych	28	25	23
RDD	3	3	4
Liczba dzieci w RDD	19	19	25
Suma RZ i RDD	387	389	394
Suma dzieci przebywających w pieczy rodzinnej	537	530	533

Źródło: Dane sprawozdawcze MOPS Kraków.

Powyżej przedstawiono informacje ze szczegółowymi danymi dotyczącymi liczby rodzinnych form pieczy zastępczej i dzieci w nich przebywających, które pokazują, że system RPZ w Krakowie utrzymuje stabilny poziom, choć widoczny jest wzrost znaczenia zawodowych rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka. W latach 2023–2025 liczba RZZ wzrosła z 50 do 55, a RDD z 3 do 4, co przełożyło się na zwiększenie udziału zawodowych form pieczy z 13,7% do 15,0% wszystkich rodzin, potwierdzając ich stopniowe umacnianie w lokalnym systemie.

Wsparcie merytoryczne w obszarze rodzinnej pieczy zastępczej

Liczba RZ pozostaje niewystarczająca w odniesieniu do istniejącego zapotrzebowania, dlatego MOPS aktywnie promuje ideę rodzicielstwa zastępczego poprzez organizację kampanii społecznych, wydarzeń lokalnych i obecności w mediach społecznościowych. W 2024 r. liczba działań promocyjnych wzrosła ośmiokrotnie, a wstępne dane z 2025 r. wskazują na utrzymanie tego poziomu. Dzięki obecności na Facebooku i Instagramie możliwe było dotarcie do szerszego grona odbiorców i skuteczniejsze zaangażowanie potencjalnych kandydatów.

Proces rekrutacji RZ prowadzony jest w trybie ciągłym, a osoby zainteresowane mogą uzyskać pełne informacje o procedurze oraz wymaganiach u pracowników Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej. Kandydaci uczestniczą w specjalistycznych szkoleniach, które mają charakter zarówno edukacyjny, jak i kwalifikacyjny. Szkolenia obejmują szeroki zakres zagadnień psychologicznych, prawnych i wychowawczych, a także pozwalają na obserwację postaw i predyspozycji kandydatów. Osoby podejmujące decyzję o pełnieniu funkcji rodziny zastępczej przechodzą proces kwalifikacyjny prowadzony zgodnie z przepisami ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, obejmujący m.in. ocenę warunków bytowych, motywacji oraz predyspozycji wychowawczych. Udział w zajęciach organizowanych przez MOPS jest obowiązkowy, gdyż umożliwia rzetelną ocenę przygotowania przyszłych rodzin zastępczych do odpowiedzialnej roli opiekuńczej.

W celu zapewnienia prawidłowego funkcjonowania rodzin zastępczych, ich stabilności, rozwoju oraz optymalnego zaspokojenia potrzeb dzieci powierzonych rodzinom, niezbędne jest stworzenie i utrzymywanie spójnego oraz efektywnego systemu wsparcia. System ten powinien uwzględniać zarówno potrzeby dzieci przebywających w RPZ, jak i potrzeby oraz oczekiwania osób sprawujących nad nimi opiekę, czyli rodzin zastępczych spokrewnionych, niezawodowych, zawodowych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka.

Działania podejmowane w tym zakresie przez MOPS mają kluczowe znaczenie dla jakości sprawowanej opieki oraz trwałości funkcjonowania rodzin zastępczych. Przemyślana i konsekwentnie wdrażana polityka wsparcia przekłada się bezpośrednio na dobro dzieci i skuteczność całego systemu PZ.

Zestawienie podejmowanych na terenie GMK działań wspierających funkcjonowanie RZ i dzieci objętych PZ przedstawiono w poniższej tabeli:

Tabela 3. Rodzaje usług świadczonych dla rodzin zastępczych w latach 2023-2025

Lp	Forma wsparcia/usługa	2023	2024	2025*
1.	**Organizowanie szkoleń i superwizji wzmacniających kompetencje rodzin zastępczych**	202 godziny szkoleń i superwizji dla 303 uczestników	86 godzin szkoleń i superwizji dla 163 uczestników	100,5 godzin szkoleń i superwizji dla 160 uczestników
2.	**Organizowanie grup wsparcia**	2 grupy wsparcia	2 grupy wsparcia	2 grupy wsparcia
3.	**Zapewnienie dostępu do specjalistycznego poradnictwa, terapii**	500 rodzin oraz 518 dzieci było objętych poradnictwem specjalistycznym, zrealizowano 3412 porad	446 rodzin oraz 534 dzieci było objętych poradnictwem specjalistycznym, zrealizowano 3669 porad	329 rodzin oraz 489 dzieci było objętych poradnictwem specjalistycznym, zrealizowano 2444 porad

Źródło: Dane sprawozdawcze MOPS Kraków

*Realizacja za okres od 1.01.2023 r. do 30.06.2025 r.

MOPS prowadzi systematyczną współpracę z rodzinami zastępczymi, oferując im wsparcie w codziennym funkcjonowaniu. W sytuacjach trudnych wspólnie poszukiwane są rozwiązania sprzyjające dobru dziecka, a wychowankowie mogą korzystać z pomocy psychologicznej. Pracownicy organizatora PZ zapewniają także możliwość udziału w superwizjach, grupach wsparcia i szkoleniach, które wzmacniają kompetencje opiekunów oraz poprawiają ich dobrostan. W 2024 r. dostęp do specjalistycznego poradnictwa i terapii uzyskała mniejsza liczba rodzin, co wynikało z ogólnego spadku liczby rodzin w tym okresie, podczas gdy liczba dzieci objętych wsparciem była wyższa niż w 2025 r.

Szkolenia o których mowa w tabeli nr 3 mają zróżnicowany charakter i są dostosowywane do bieżących potrzeb rodzin zastępczych. Obejmują zarówno aspekty psychologiczne i pedagogiczne, jak również zagadnienia prawne oraz praktyczne kwestie związane z pełnieniem funkcji opiekuńczej. Wśród poruszanych tematów znajdują się m.in.:

- identyfikacja i przeciwdziałanie przemocy,
- trauma wczesnodziecięca i jej wpływ na rozwój dziecka,
- komunikacja z nastolatkami w okresie adolescencji,
- zasady zdrowego żywienia i zbilansowanej diety,

- funkcjonowanie dzieci z FASD i formy wsparcia terapeutycznego,
- radzenie sobie z agresją i emocjami,
- zagrożenia współczesnych uzależnień (w tym fonoholizm),
- rozwój seksualny dzieci z niepełnosprawnością oraz seksualność osób z niepełnosprawnością intelektualną,
- rozwój dziecka – normy i odchylenia rozwojowe,
- doskonalenie umiejętności wychowawczych z elementami treningu radzenia sobie ze złością.

Ważnym elementem działań MOPS są inicjatywy integracyjne, które budują wspólnotę rodzin zastępczych i sprzyjają wymianie doświadczeń. Spotkania, wyjazdy czy wydarzenia okolicznościowe, zwłaszcza te związane ze świętami, wzmacniają poczucie wspólnoty, dają dzieciom możliwość integracji z rówieśnikami, a opiekunom – przestrzeń do dzielenia się doświadczeniami.

Kolejną formą wsparcia dla RZ i RDD są zadania realizowane przez organizacje pozarządowe, którym powierzono wykonywanie zadań publicznych. Celem tych działań jest wyrównywanie szans dzieci przebywających w RPZ, a także wzmacnianie kompetencji i dobrostanu opiekunów.

Obecnie realizowane są 2 projekty:

- pn. „Zapewnienie pomocy specjalistycznej i wsparcia rodzinom zastępczym i rodzinnym domom dziecka oraz dzieciom w nich umieszczonym", realizowane przez Fundację Nowe Centrum, umowa do 30 września 2027 r.
- pn. „Usługi wzmacniające rodzinę – piecza zastępcza", realizowane przez Stowarzyszenie Siemacha, umowa do 31 grudnia 2026 r., współfinansowane ze środków unijnych w ramach projektu „Krakowski Szlak Integracji".

W ramach realizowanych projektów szczególny nacisk kładziony jest na:

- **zwiększenie umiejętności wychowawczych i opiekuńczych RPZ**, poprzez szkolenia, warsztaty i konsultacje indywidualne, które wspierają opiekunów w codziennych wyzwaniach wychowawczych oraz pomagają w radzeniu sobie z trudnymi zachowaniami dzieci i młodzieży;
- **integrację środowiska pieczy zastępczej**, m.in. poprzez organizację spotkań, wyjazdów, grup wsparcia i wydarzeń rodzinnych, które sprzyjają budowaniu relacji, wymianie doświadczeń oraz przeciwdziałaniu izolacji społecznej;

- **rozwój pasji i zainteresowań dzieci** przebywających w pieczy, poprzez zajęcia artystyczne, sportowe, edukacyjne i rekreacyjne, które wspomagają ich rozwój psychofizyczny i pozwalają budować pozytywne doświadczenia;
- **zapewnienie dostępu do usług specjalistycznych**, w tym m.in. możliwość konsultacji z psychiatrą dziecięcym, psychologiem, dietetykiem czy logopedą – co ma kluczowe znaczenie dla dzieci z trudną historią życiową i specjalnymi potrzebami rozwojowymi.

W odpowiedzi na realne potrzeby środowiska w 2025 r. rozpoczęto realizację nowej formy wsparcia dla RZZ i RDD, polegającej na prowadzeniu **terapii sensorycznej.** Zajęcia te kierowane są przede wszystkim do dzieci wykazujących trudności w przetwarzaniu bodźców sensorycznych – objawiających się m.in. nadwrażliwością, wycofaniem, impulsywnością czy trudnościami w koncentracji. Terapia sensoryczna wspomaga rozwój układu nerwowego i wpływa korzystnie na codzienne funkcjonowanie dziecka – poprawia zdolność uczenia się, regulację emocji oraz ogólny komfort psychiczny.

Dzięki zaangażowaniu organizacji pozarządowych i ścisłej współpracy z MOPS, możliwe jest dostosowywanie form wsparcia do zmieniających się potrzeb środowiska RPZ oraz wdrażanie nowych rozwiązań, takich jak terapia zaburzeń integracji sensorycznych, które mają realny wpływ na poprawę jakości życia dzieci i rodzin.

Tabela 4. Rodzaje usług świadczonych dla rodzin zastępczych w ramach zadań realizowanych przez organizacje pozarządowe w latach 2023 – 2025

Lp.	Forma wsparcia/usługa	2023	2024	2025*
1	**Logopeda**	179 godzin	162 godziny	71 godzin
2	**Dietetyk**	66,5 godziny	63,5 godziny	58 godzin
3	**Psychiatria**	71 godzin	58 godzin	114 godzin
4	**Terapia integracji sensorycznej**	X	X	29 godzin
5	**Diagnozowanie zaburzeń zachowania i zaburzeń rozwojowych dzieci**	67 godzin	43,5 godziny	42 godziny
6	**Pomocy w nauce i odrabianiu prac domowych**	630 godziny	534 godzin	307 godzin
7	**Jazda konna**	249 godzin	141 godzin	101 godziny
8	**Nauka pływania**	260 godzin	215,5 godzin	172 godziny

9	**Zajęcia rozwijające talenty np. taneczne, językowe, karate, plastyczne.**	427 godziny	269 godzin	151,5 godziny

Źródło: Dane sprawozdawcze MOPS Kraków

*Realizacja za okres od 1.01.2023 r. do 30.06.2025 r.

Finansowanie w obszarze rodzinnej pieczy zastępczej

Zgodnie z ustawą RZ oraz prowadzącemu RDD na każde umieszczone dziecko przysługuje świadczenie na pokrycie kosztów jego utrzymania wraz z dodatkiem z tytułu niepełnosprawności, ponadto może się starać o świadczenia, które wynikają z pojawiających się potrzeb takich jak:

1) dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania dziecka;
2) świadczenie na pokrycie:
   a) niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka – jednorazowo,
   b) kosztów związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki – jednorazowo lub okresowo,
   c) środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnym, a także raz w roku świadczenie na przeprowadzenie niezbędnego remontu; jeżeli w rodzinie zastępczej jest umieszczonych powyżej 3 dzieci, środki finansowe na utrzymanie lokalu rodzina zastępcza otrzymuje z mocy ustawy, tak jak rodzinny dom dziecka.

RZZ i RDD przysługuje wynagrodzenie, a jego obecna wysokość została określona w uchwale nr VIII/142/24 Rady Miasta Krakowa z dnia 28 sierpnia 2024 r. zmieniającej uchwałę nr CIV/2683/18 w sprawie określenia szczegółowych warunków wynagradzania rodzin zastępczych zawodowych i osób prowadzących rodzinne domy dziecka na podstawie umów zawartych z Gminą Miejską Kraków w trybie art. 55 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Tabela 5. Świadczenia wypłacone na dzieci w okresie od 2023 r. do I półrocza 2025 r.

Lp.	Rodzaj świadczeń	Rok	RZZ		RDD	
			Łączna kwota świadczeń wypłacona	Średnia wartość świadczenia	Łączna kwota świadczeń wypłacona	Średnia wartość świadczenia
1		2023	1 427 775,50 zł	1 184,31 zł	296 205,00 zł	1 118,07 zł
		2024	1 675 416,23 zł	1 305,39 zł	325 929,26 zł	1 390,62 zł

	Świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania umieszczonego dziecka	2025*	828 964,59 zł	1 346,89 zł	245 924,81 zł	1 329,32 zł
2	**Dodatek z tytułu niepełnosprawności dziecka**	2023	77 515,50 zł	248,54 zł	3 113,00 zł	259,42 zł
		2024	87 549,77 zł	281,15 zł	5 185,74 zł	259,95 zł
		2025*	41 450,40 zł	283,91 zł	3 119,23 zł	239,94 zł
3	**Świadczenie jednorazowe na pokrycie niezbędnych wydatków związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka**	2023	15 508,00 zł	752,97 zł	1 700,00 zł	1 050,00 zł
		2024	8 099,00 zł	463,99 zł	500,00 zł	500,00 zł
		2025*	6 859,88 zł	489,99 zł	448,99 zł	448,99 zł
4	**Świadczenie jednorazowe lub okresowe na pokrycie wydatków związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki**	2023	329 954,00 zł	2 672,30 zł	4 200,00 zł	2 100,00 zł
		2024	134 107,00 zł	1 439,64 zł	23 400,00 zł	7 800,00 zł
		2025*	1 900,00 zł	475,00 zł	x	x
5	**Dofinansowanie do wypoczynku dziecka poza miejscem zamieszkania**	2023	2 440,00 zł	106,00 zł	1 755,00 zł	146,25 zł
		2024	12 525,00 zł	363,85 zł	5 200,00 zł	400,00 zł
		2025*	2 100,00 zł	700,00 zł	x	x
6	**Środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego**	2023	650 930,96 zł	2 590,06 zł	209 443,64 zł	5 511,68 zł
		2024	668 909,40 zł	2 593,71 zł	229 311,37 zł	6 387,45 zł
		2025*	285 380,34 zł	2 594,37 zł	128 541,80 zł	6 121,04 zł
7	**Świadczenie na pokrycie kosztów przeprowadzenia niezbędnego remontu**	2023	168 703,00 zł	4 179,06 zł	x	x
		2024	7 500,00 zł	2 500,00 zł	x	x
		2025*	5 500,00 zł	2 750,00 zł	x	x
8	**Środki finansowe na pokrycie kosztów związanych z remontem lub ze zmianą lokalu**	2023	x	x	46 152,50 zł	9 192,09 zł
		2024	x	x	13 087,14 zł	3 271,79 zł
		2025*	x	x	x	x
9	**Środki finansowe na pokrycie innych nieprzewidzianych kosztów związanych z opieką i wychowaniem dziecka oraz funkcjonowaniem rodzinnego domu dziecka**	2023	x	x	77 846,06 zł	7 983,41 zł
		2024	x	x	25 453,43 zł	3 587,21 zł
		2025*	x	x	8 829,63 zł	2 943,21 zł

Źródło: Dane sprawozdawcze MOPS Kraków

*Realizacja za okres od 1.01.2023 r. do 30.06.2025 r.

Na podstawie danych zawartych w powyższej tabeli należy wskazać, iż wysokość wypłacanych świadczeń na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w pieczy zastępczej oraz dodatku z tytułu niepełnosprawności corocznie wzrasta w związku z waloryzacją świadczeń zgodnie z art. 86 ust. 1 ustawy. W zdecydowanej większości wzrosły również wydatki na

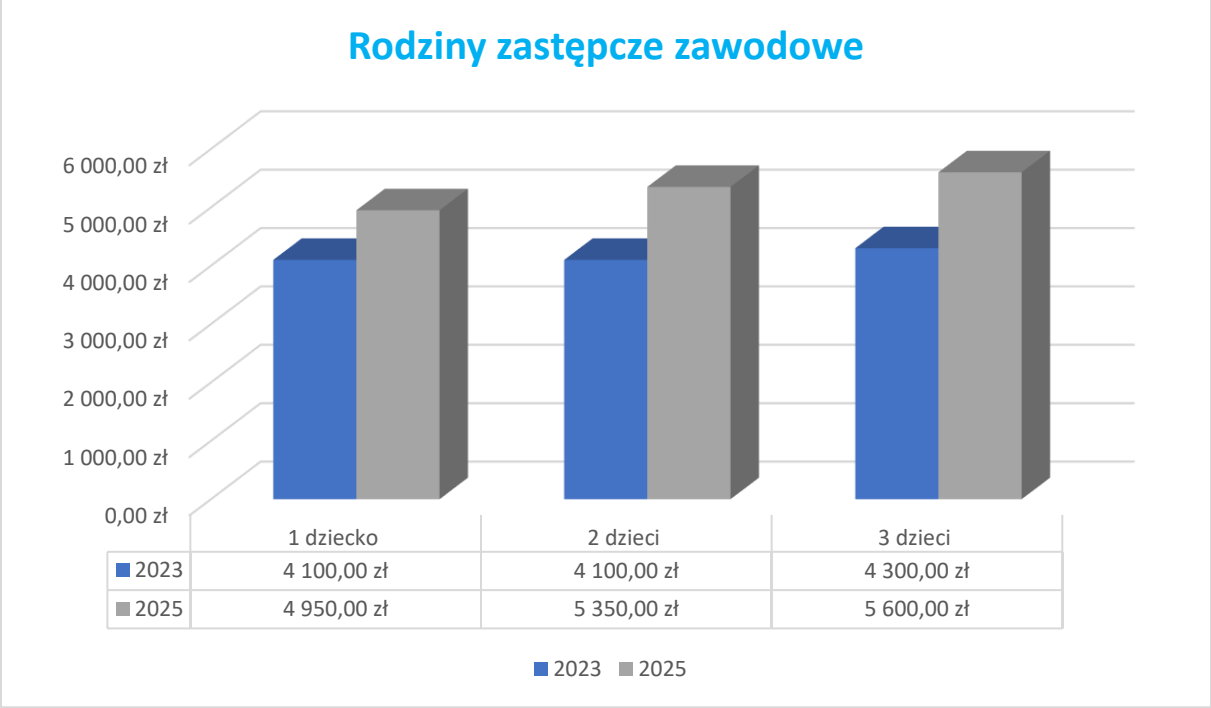
realizację innych świadczeń przyznawanych na rzecz RZZ oraz RDD, których wysokość uzależniona jest od możliwości finansowych GMK.

Tabela 6. Wypłacone wynagrodzenia okresie I półrocza 2023 r. - I półrocze 2025 r.

Rodzinna piecza zastępcza	Półrocze	Łączna kwota wypłaconego wynagrodzenia	Średnia miesięczna wartość wynagrodzenia
Zawodowa	I/2023	40 772,89 zł	3 397,74 zł
	I/2025	179 845,21 zł	3 269,91 zł
Zawodowa specjalistyczna	I/2023	580 769,33 zł	5 377,49 zł
	I/2025	670 180,91 zł	6 701,81 zł
Zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego	I/2023	1 203 779,41 zł	5 732,28 zł
	I/2025	1 888 804,75 zł	8 546,63 zł
Rodzinne domy dziecka	I/2023	130 754,09 zł	7 264,12 zł
	I/2025	265 115,63 zł	9 141,92 zł

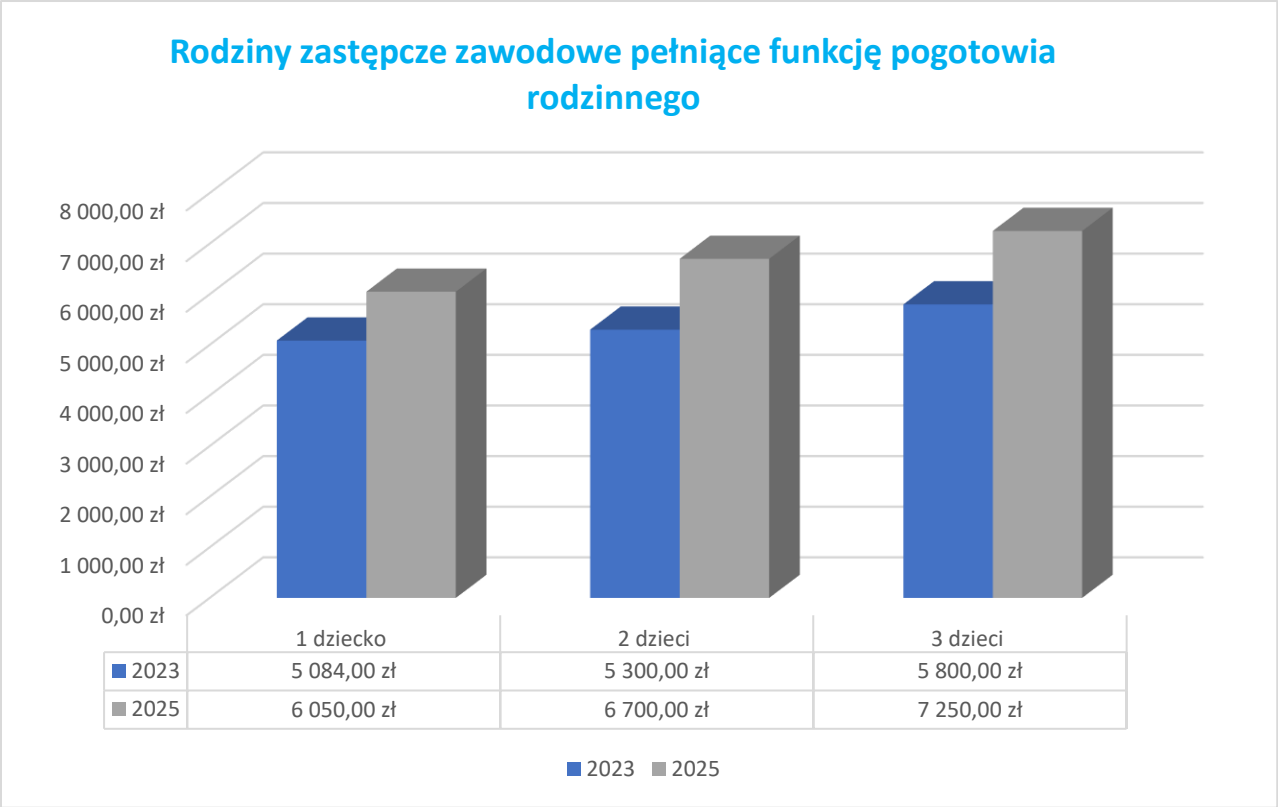
Źródło: Dane sprawozdawcze MOPS Kraków

Wykres 1 Wysokość wynagrodzenia rodziny zastępczej zawodowej w latach 2023-2025

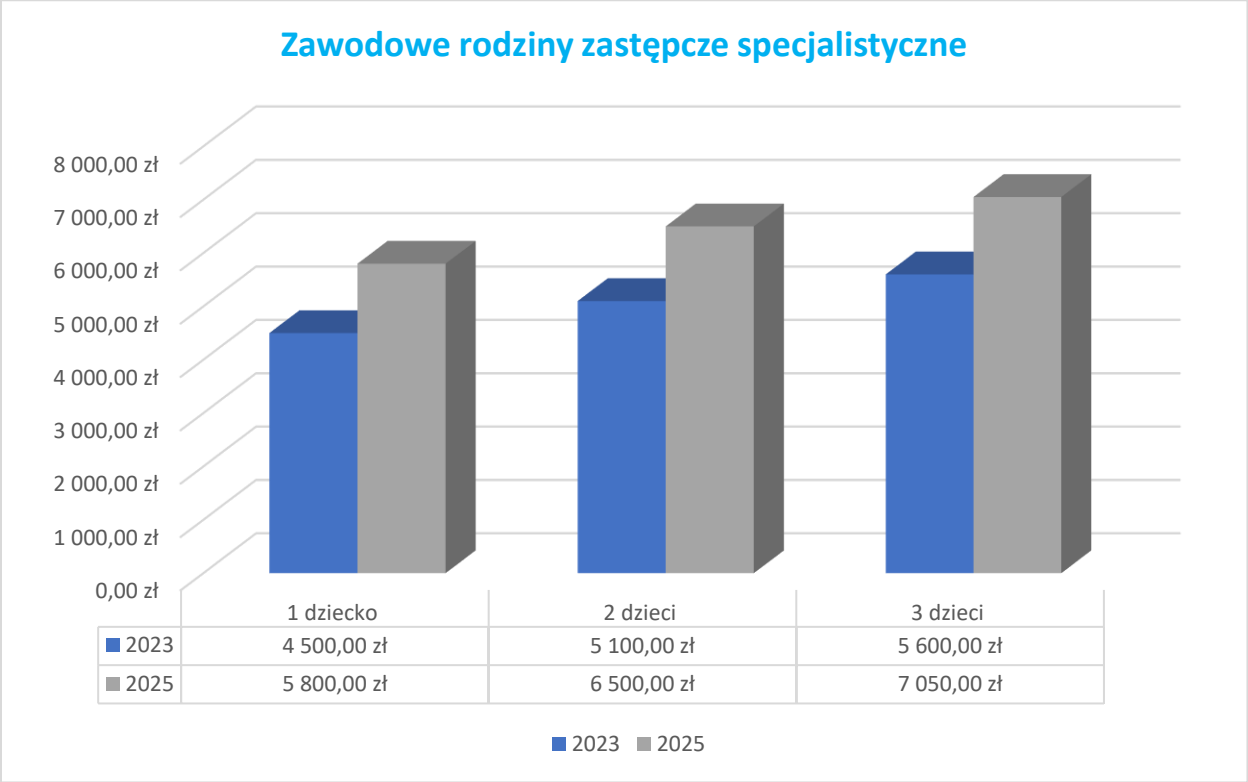
Źródło: Dane sprawozdawcze MOPS Kraków

Wykres 2 Wysokość wynagrodzenia rodziny zastępczej zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego w latach 2023-2025

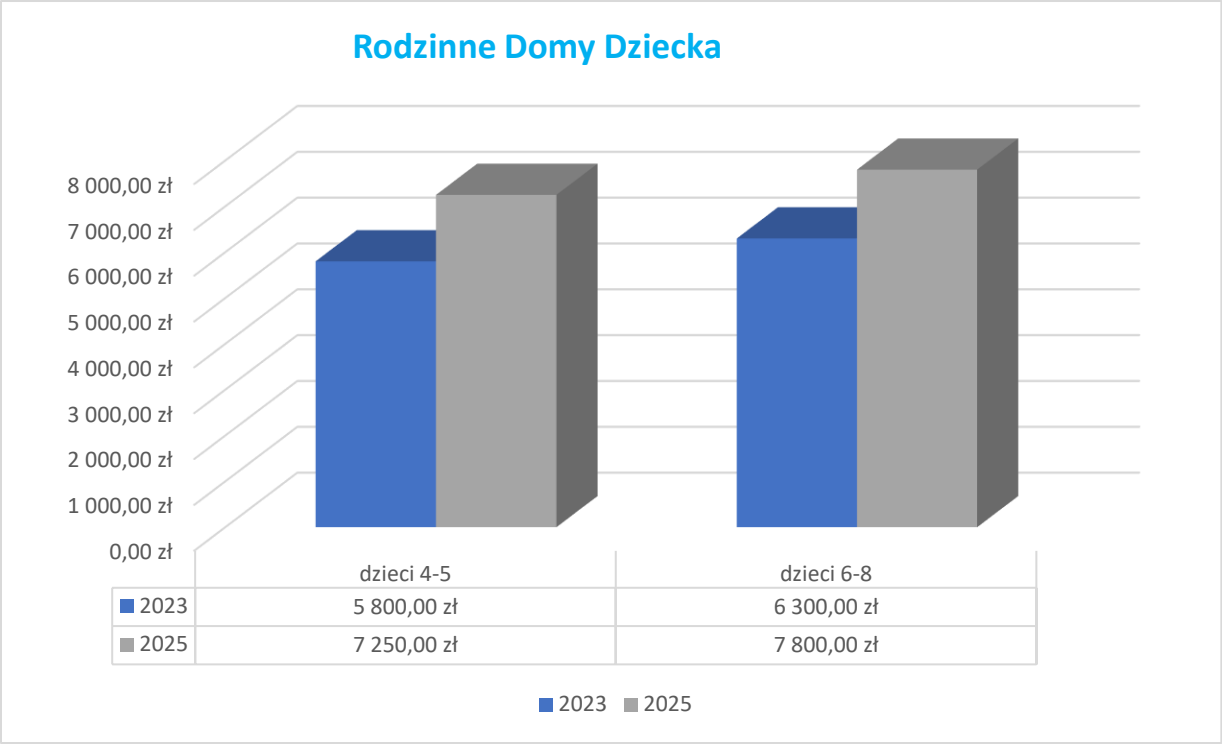
Źródło: Dane sprawozdawcze MOPS Kraków

Wykres 3 Wysokość wynagrodzenia rodziny zastępczej zawodowej specjalistycznej w latach 2023-2025

Źródło: Dane sprawozdawcze MOPS Kraków

Wykres 4 Wysokość wynagrodzenia prowadzącego rodzinny dom dziecka w latach 2023-2025

Źródło: Dane sprawozdawcze MOPS Kraków

Podsumowując, we wszystkich formach RPZ widoczny jest wyraźny wzrost wynagrodzeń w latach 2023–2025, co potwierdza systematyczne zwiększanie nakładów finansowych na ich rozwój

1.2 Instytucjonalna piecza zastępcza

Dzieci pozbawione częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej, po wyczerpaniu możliwości udzielenia pomocy w rodzinie biologicznej lub w przypadku braku możliwości umieszczenia w RPZ, mogą zostać umieszczone w POW.

W analizowanym okresie najczęstszą przyczyną kierowania dzieci do IPZ była bezradność rodziców w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Dotyczyła ona blisko dwóch trzecich przypadków i utrzymywała się na stabilnym poziomie, obejmując od 65% do 68% wychowanków. Drugim w kolejności powodem umieszczenia w IPZ były uzależnienia rodziców, które odpowiadały za około 11–15% umieszczeń. Kolejne miejsce zajmowała przemoc w rodzinie – około 10–13% wszystkich sytuacji, co wskazuje na rosnącą skalę tego zjawiska. Do IPZ nie kierowano dzieci z powodu sieroctwa i półsieroctwa.

Na uwagę zasługuje wzrost liczby dzieci cudzoziemców umieszczonych w PZ, które w analizowanym okresie stanowiły około 7–8% wszystkich wychowanków IPZ. Wyzwania towarzyszące integracji tej grupy wskazują na konieczność zapewnienia specjalistycznego wsparcia także w POW. Łącznie dane dowodzą, że dominującymi czynnikami prowadzącymi do

umieszczenia dziecka w IPZ pozostają poważne zaniedbania opiekuńczo-wychowawcze, uzależnienia i przemoc w rodzinie. Nie odnotowano natomiast przypadków, w których powodem umieszczenia byłyby nieodpowiednie warunki mieszkaniowe.

Kolejnym aspektem pozwalającym scharakteryzować POW jest wiek dzieci umieszczonych, który stanowi ważny wskaźnik organizacyjny i wychowawczy.

Tabela 7. Wiek dzieci przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej w latach 2023-2025

Lp.	Wiek dzieci	2023	2024	2025
		I półrocze	I półrocze	I półrocze
1	do 1 roku	5	6	6
2	1-3 lata	24	23	15
3	4-6 lat	25	28	22
4	7-13 lat	144	152	143
5	14-17 lat	198	205	194
6	18-24 lata	19	21	23
	Ogółem	**415**	**401**	**403**

Źródło: Dane sprawozdawcze MOPS Kraków

Analiza danych z lat 2023 – 2025 pokazuje, że w IPZ dominują dzieci w wieku 7–13 lat (ok. 30–35% wychowanków) oraz 14–17 lat (ok. 45–48%). Dzieci młodsze, poniżej 6. roku życia, stanowiły jedynie 10–12% wszystkich wychowanków, a niemowlęta zaledwie 1–2%, co potwierdza zasadę kierowania najmłodszych przede wszystkim do RZP.

Na uwagę zasługuje również obecność młodych dorosłych – osób w wieku 18–24 lata, których liczba utrzymywała się na poziomie od 19 do 23 w poszczególnych latach. Dane te wskazują, że IPZ pełni istotną rolę w opiece nad dziećmi starszymi i młodzieżą, często z poważnymi problemami wychowawczymi i rozwojowymi, przy jednoczesnym ograniczaniu liczby najmłodszych dzieci.

Analiza danych z RPZ (tabela 3) potwierdza tę tendencję – to właśnie w rodzinach zastępczych koncentruje się opieka nad dziećmi najmłodszymi. W latach 2023 – 2025 odnotowano wzrost liczby dzieci w wieku 1–3 lat w pieczy rodzinnej (z 48 do 58), przy jednoczesnym stabilnym udziale grupy 4–6 lat. Dane te dowodzą, że w praktyce realizowana jest zasada kierowania dzieci poniżej 10 roku życia przede wszystkim do RPZ, podczas gdy POW pełnią głównie funkcję wsparcia dla dzieci starszych i młodzieży.

Reasumując, opisana powyżej specyfika oraz dotychczasowe przekształcenia IPZ, prowadzą do dostosowania liczby i typów POW do faktycznych potrzeb dzieci kierowanych do pieczy instytucjonalnej, szczególnie tych o charakterze terapeutycznym.

Tabela 8. Liczba POW poszczególnych typów w latach 2023 – 2025 oraz przebywających w nich dzieci

	2023	2024	2025
	I półrocze	I półrocze	I półrocze
Liczba POW typu socjalizacyjnego	15	13	13
Liczba dzieci w POW typu socjalizacyjnego	160	137	135
Liczba POW typu interwencyjnego	3	3	3
Liczba dzieci w POW typu interwencyjnego	45	46	33
Liczba POW typu specjalistyczno–terapeutycznego	14	16	17
Liczba dzieci w POW typu specjalistyczno–terapeutycznego	168	195	211
Liczba POW typu rodzinnego	5	6	3
Liczba dzieci w POW typu rodzinnego	40	48	24
Suma POW	**37**	**38**	**36**
Suma dzieci przebywających w pieczy instytucjonalnej	**413**	**426**	**403**

Źródło: Dane sprawozdawcze MOPS Kraków

Na dzień 30 czerwca 2025 r. w Krakowie działało 36 POW (w 2023 r. – 37). W IPZ 52% dzieci przebywało w POW typu specjalistyczno-terapeutycznego (wzrost z 41%), 33% w POW typu socjalizacyjnego (spadek z 39%), 8% w POW typu interwencyjnego (spadek z 11%) i 6% w POW typu rodzinnego (spadek z 10%).

Zgodnie z art. 95 ust. 1 ustawy, w POW typu socjalizacyjnego, interwencyjnego lub specjalistyczno-terapeutycznego umieszczane są dzieci powyżej 10. roku życia, wymagające szczególnej opieki lub mające trudności w przystosowaniu się do życia w rodzinie. Możliwe jest jednak także umieszczenie dziecka młodszego w wyjątkowych sytuacjach, np. gdy w placówce przebywa jego rodzic lub rodzeństwo bądź stan zdrowia dziecka uzasadnia taką decyzję (art. 95 ust. 2).

Do IPZ coraz częściej kierowane są dzieci wymagające dodatkowego, intensywnego wsparcia – zarówno wychowawczego, jak i terapeutycznego. Problemy rodzinne takie jak uzależnienia, przemoc czy bezradność rodziców prowadzą często do zaniedbań edukacyjnych, kontaktów z demoralizującym środowiskiem, sięgania po używki. Coraz większą grupę stanowią także dzieci z diagnozami zaburzeń zachowania i emocji, stanów depresyjnych i lękowych czy z problemem autoagresji.

W odpowiedzi na te potrzeby w latach 2023–2025 podejmowane były działania zmierzające do specjalizacji systemu IPZ. W efekcie rosła liczba POW typu specjalistyczno-terapeutycznego i zwiększała się liczba dzieci w nich umieszczanych (z 41% do ponad połowy wychowanków), przy równoczesnym zmniejszeniu udziału POW typu socjalizacyjnego POW typu rodzinnego.

IPZ, choć traktowana jako rozwiązanie uzupełniające wobec RPZ, stanowi ważny element systemu opieki nad dziećmi w Krakowie. POW przejmują opiekę nad dziećmi w sytuacjach, gdy umieszczenie w rodzinie zastępczej nie jest możliwe lub nie odpowiada na potrzeby wychowanka, np. w przypadku konieczności zapewnienia specjalistycznego wsparcia.

Specyfika zadań realizowanych przez POW determinuje występowanie szeregu wyzwań organizacyjnych, wychowawczych i emocjonalnych. Do najczęstszych należą:

- opieka nad dziećmi z poważnymi deficytami emocjonalnymi i wychowawczymi,
- konieczność prowadzenia równoległej pracy terapeutycznej i wychowawczej,
- wysoki odsetek dzieci i młodzieży z doświadczeniem przemocy, uzależnień lub konfliktów z prawem,
- trudności w utrzymaniu stabilnej kadry specjalistycznej (psychologów, terapeutów, pedagogów specjalnych).

Wsparcie merytoryczne placówek opiekuńczo-wychowawczych

POW podejmują liczne działania integrujące dzieci i młodzież ze środowiskiem lokalnym. Organizowane są wyjazdy wakacyjne, spotkania okolicznościowe, zapewniany jest udział w imprezach kulturalnych i sportowych oraz realizowane są projekty wolontariatu. Ważnym elementem są również inicjatywy wspierające kontakty z rodziną biologiczną, jeśli nie stoi to w sprzeczności z dobrem dziecka.

W IPZ rozwijany jest system wsparcia dla dzieci i młodzieży oraz kadry. Obejmuje on m.in.:

- poradnictwo i pomoc specjalistyczną – regularne konsultacje psychologiczne, psychiatryczne i pedagogiczne;
- zajęcia terapeutyczne i rozwojowe – terapia indywidualna i grupowa, integracja sensoryczna, zajęcia socjoterapeutyczne, warsztaty radzenia sobie z emocjami, programy profilaktyki uzależnień;
- wsparcie edukacyjne – pomoc w nauce, korepetycje, kursy wyrównawcze, przygotowanie do egzaminów;
- rozwój zainteresowań – zajęcia sportowe, artystyczne, komputerowe i rekreacyjne, organizowane zarówno w placówkach, jak i we współpracy z instytucjami kultury i NGO.

Utrzymanie miejsc w placówkach opiekuńczo- wychowawczych

Analiza danych jednoznacznie wskazuje na rosnące koszty funkcjonowania IPZ, szczególnie o profilu specjalistycznym i interwencyjnym. Jednocześnie, w przypadku POW typu rodzinnego zmniejszenie ogólnych wydatków nie wynika z obniżenia finansowania, lecz z redukcji liczby POW – pozostałe miejsca otrzymały bowiem wyższe wsparcie finansowe, co wpisuje się w kierunek dalszej profesjonalizacji opieki.

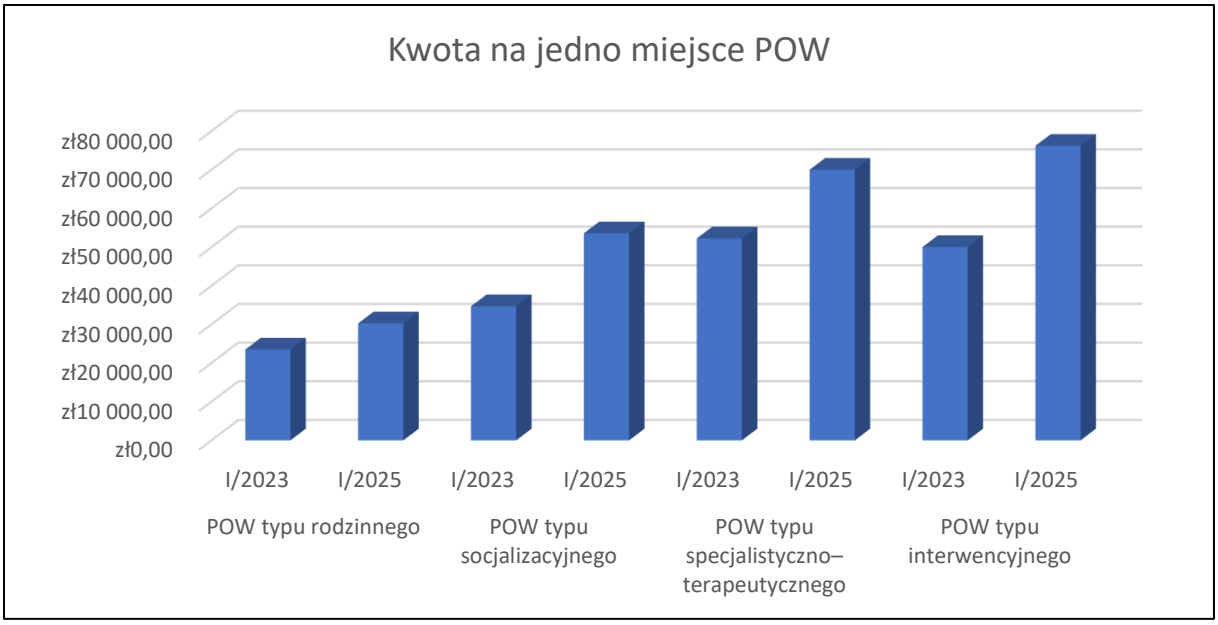
Zestawienie wydatków POW w latach 2023–2025 pokazuje wyraźne różnice między typami instytucji. W POW typu rodzinnego całkowite koszty spadły o ok. 19%, przy jednoczesnym wzroście wydatku na jedno miejsce o 28%. W POW typu socjalizacyjnego wydatki ogółem wzrosły o 37%, a koszt jednostkowy aż o 54%. Jeszcze większy wzrost odnotowano w POW typu specjalistyczno-terapeutycznego – odpowiednio o 71% i 34%. W POW typu interwencyjnego koszty całkowite zwiększyły się o 57%, a jednostkowe o ponad 50%. Wzrost kosztów wynika m.in. ze zwiększenia wynagrodzeń pracowników w związku ze wzrostem minimalnego wynagrodzenia oraz realizacją rządowego programu dofinansowania tych wynagrodzeń.

Tabela 9. Średnia kwota wydatków na jedno miejsce miesięcznie w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w I półroczu 2023 r. oraz I półroczu 2025 r.

Instytucjonalna piecza zastępcza	Półrocze	Kwota na jedno miejsce miesięcznie	Liczba miejsc
POW typu rodzinnego	I/2023	3 930,56 zł	40
	I/2025	5 590,42 zł	24
POW typu socjalizacyjnego	I/2023	5 593,65 zł	160
	I/2025	9 025,01 zł	136
POW typu specjalistyczno–terapeutycznego	I/2023	8 527,50 zł	168
	I/2025	12 142,77 zł	201
POW typu interwencyjnego	I/2023	7 063,90 zł	42
	I/2025	10 762,75 zł	42

Źródło: Dane sprawozdawcze MOPS Kraków

Wykres 4 Kwota wydatków przeliczona na jedno miejsce w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w okresie I 2023 r. - I 2025 r.

Źródło: Dane sprawozdawcze MOPS Kraków

Koszty utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej zawodowej pełniącej funkcję pogotowia wynoszą:

- 10 217,88 złotych - pogotowie rodzinne dla 1 dziecka;
- 7 016,83 złotych - pogotowie rodzinne dla 2 dzieci;
- 5 887,50 złotych - pogotowie rodzinne dla 3 dzieci;
- 6 155,21 złotych - pogotowie rodzinne dla 4 dzieci.

Zestawienie kosztów utrzymania dziecka pokazuje wyraźne różnice pomiędzy formami pieczy zastępczej. **Najwyższy koszt jednostkowy** występuje w przypadku RZZ pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego dla jednego dziecka – wynosi on ponad 10,2 tys. zł miesięcznie. Wraz ze wzrostem liczby dzieci w pogotowiu rodzinnym koszt na jedno dziecko spada, osiągając poziom 5,9–6,1 tys. zł w rodzinach przyjmujących troje lub czworo dzieci.

Dla porównania, **koszt utrzymania dziecka w POW typu interwencyjnego wynosił 6,8 tys. zł**, czyli więcej niż w pogotowiu rodzinnym przy trójce lub czwórce dzieci, ale zdecydowanie mniej niż w przypadku rodzin, w których przebywa tylko jedno dziecko.

Na koszt utrzymania w POW interwencyjnych składają się m.in.:

- wynagrodzenie kadry wraz z kosztami pracodawcy,
- zakup materiałów, żywności, ubrań, lekarstw i wyposażenia,
- zakup usług medycznych i innych usług,
- media i czynsz,

- remonty i bieżące utrzymanie infrastruktury.

Dane te wskazują, że **RZZ pełniące funkcję pogotowia rodzinnego są formą kosztowną, zwłaszcza przy niewielkiej liczbie dzieci, ale jednocześnie bardziej zindywidualizowaną i sprzyjającą budowaniu więzi**.

Koszty utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej zawodowej specjalistycznej wynoszą:

- 9 910,74 złotych- rodzina specjalistyczna dla 1 dziecka;
- 6 853,04 złotych- rodzina specjalistyczna dla 3 dzieci;
- 5 773,85 złotych- rodzina specjalistyczna dla 3 dzieci.

Zestawienie kosztów utrzymania dziecka wskazuje, że rodziny zastępcze zawodowe specjalistyczne są rozwiązaniem kosztowym zróżnicowanym w zależności od liczby dzieci. Najwyższy koszt jednostkowy występuje przy jednym dziecku – **ok. 9,9 tys. zł miesięcznie** – i spada wraz ze wzrostem liczby podopiecznych, osiągając **ok. 5,8–6,9 tys. zł** przy dwójce lub trójce dzieci.

Dla porównania, koszt utrzymania dziecka w **POW typu specjalistyczno-terapeutycznego** wynosi średnio **7,7 tys. zł**, czyli mniej niż w rodzinach, które opiekują się jednym dzieckiem, ale więcej niż w rodzinach przyjmujących dwoje lub troje dzieci.

Dane te wskazują, że rodziny zastępcze zawodowe specjalistyczne są bardziej kosztowne przy niewielkiej liczbie dzieci, jednak zapewniają indywidualną opiekę i wsparcie terapeutyczne.

1.3 Osoby usamodzielniane

Proces usamodzielnienia osób przebywających w pieczy rozpoczyna się co najmniej rok przed osiągnięciem pełnoletności. Osoba usamodzielniana wybiera opiekuna usamodzielnienia i najpóźniej miesiąc przed 18 urodzinami, wspólnie z opiekunem i pracownikiem MOPS, tworzy IPU. Program ten obejmuje cele związane z edukacją, pracą i mieszkaniem. Cały proces wspierają działania motywujące i monitorujące, zgodnie z procedurą wewnętrzną MOPS (Polecenie nr 84/2019). Skalę procesu usamodzielniania w Krakowie w ostatnich latach ilustrują dane przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 10. Liczba osób usamodzielnianych w latach 2023 – 2025

Lp.	Podstawa prawna przyznania pomocy	Liczba osób usamodzielnianych objętych pomocą w 2023 r.	Liczba osób usamodzielnianych objętych pomocą w 2024 r.	Liczba osób usamodzielnianych objętych pomocą do 2025 r.*
1	Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej	200	191	167

2	Na zasadach ustawy o pomocy społecznej (przepisy przejściowe z ustawy o wspieraniu rodziny)	0	0	0
3	Ustawa o pomocy społecznej	4	6	4
Ogółem		**204**	**197**	**171**

Lp.	**Miejsce pobytu osób przed usamodzielnieniem**	**Liczba osób usamodzielnianych objętych pomocą w 2023 r.**	**Liczba osób usamodzielnianych objętych pomocą w 2024 r.**	**Liczba osób usamodzielnianych objętych pomocą w 2025 r.***
1	RZ	100	95	75
2	POW	100	96	92
3	MOW	3	6	4
4	ZP	1	0	0
Ogółem		**204**	**197**	**171**

Źródło: Dane sprawozdawcze MOPS Kraków

*Realizacja za okres od 1.01.2023 r. do 30.06.2025 r.

W latach 2023 – 2025 liczba usamodzielnianych wychowanków spadła z 204 do 171 (o 16%). Dominowali wychowankowie rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych (łącznie 93–98%).

Istotnym czynnikiem opisującym usamodzielniających się wychowanków jest realizacja przez nich aspiracji edukacyjnych. Dane w tym zakresie przedstawia poniżej zamieszczona tabela.

Tabela 11. Aspiracje edukacyjne osób usamodzielnianych

Lp.	**Rodzaje szkół**	**Rok**	**z RPZ**	**z IPZ**	**z ZP, MOW. SDN**	**Ogółem**
1.	Studia wyższe	2023	37	10	0	47
		2024	36	9	0	45
		2025*	24	13	0	37
2.	Szkoły policealne	2023	21	27	2	50
		2024	13	18	1	32
		2025*	15	17	0	32

3.	Licea ogólnokształcące+ technika	2023	17	36	3	56
		2024	13	31	1	45
		2025*	19	44	4	67
4.	Szkoły zawodowe	2023	1	7	3	11
		2024	4	7	0	11
		2025*	6	14	0	20
5.	Kursy zawodowe	2023	0	3	0	3
		2024	2	0	0	2
		2025*	2	1	0	3
6	Szkoły przysposabiające do pracy	2023	0	0	0	0
		2024	0	0	0	0
		2025*	1	0	0	1
7.	Osoby usamodzielniane, które nie KN	2023	24	17	1	42
		2024	27	31	4	62
		2025*	7	3	0	10

Źródło: Dane sprawozdawcze MOPS Kraków

*Realizacja za okres od 1.01.2023 r. do 30.06.2025 r.

W latach 2023 - 2025 znacząca liczba usamodzielnianych kontynuowała naukę, głównie w szkołach średnich i technikach (wzrost z 27% do 39%). Stały poziom utrzymał się wśród osób podejmujących studia (ok. 22–23%), a rezygnujących z nauki było znacznie mniej – spadek z 21% do 6%. Dane te pokazują rosnącą motywację młodzieży do nauki i lepsze przygotowanie do rynku pracy.

Wsparcie merytoryczne osób usamodzielnianych

Działania wspierające osoby usamodzielniane przedstawia poniższa tabela:

Tabela 12. Liczba podejmowanych działań dotyczących osób usamodzielnianych (stan za okres od 1 stycznia - 31 grudnia 2023; za okres od 1 stycznia - 31 grudnia 2024 r. oraz za okres od 1 stycznia - 30 czerwca 2025 r.).

Działania	**Liczba działań**		
	2023 r.	**2024 r.**	**2025 r.***
Sporządzanie IPU, modyfikacje IPU, oceny okresowe IPU	370	393	116
Monitorowanie sytuacji szkolnej	1398	939	632

Pomoc w uzupełniniu wniosku o otrzymanie lokalu socjalnego sporządzanie opinii dot. zasadności przyznania lokalu, przyznawanie świadczeń na poprawę warunków ieszkaniowych	18	14	23

Źródło: Dane sprawozdawcze MOPS Kraków

*Realizacja za okres od 1.01.2023 r. do 30.06.2025 r.

W latach 2023 – 2025 większość działań wobec osób usamodzielnianych dotyczyła sporządzania i aktualizacji IPU oraz monitorowania nauki, choć liczba tych działań stopniowo malała. Znacząco wzrosło wsparcie mieszkaniowe – w 2025 r. liczba opinii o przyznaniu lokalu socjalnego ponad dwukrotnie przewyższyła tę z 2024 r.

Wsparcie finansowe osób usamodzielnianych

Tabela 13. Rodzaje i wysokość przyznanych świadczeń dla usamodzielnianych wychowanków

Lp.	Rodzaj świadczeń	Rok	Łączna kwota świadczeń wypłacona	Liczba świadczeń	Średnia wartość świadczenia
1	**Kontynuowanie nauki** *wychowankowie RPZ*	2023	419 331 zł	658	637,28zł
		2024	460 465 zł	642	717,24 zł
		2025*	224 339 zł	298	752,81 zł
2	**Kontynuowanie nauki** *wychowankowie IPZ*	2023	433 254 zł	688	629,73 zł
		2024	410 190 zł	580	707,22 zł
		2025*	215 948 zł	289	747,22 zł
3	**Kontynuowanie nauki** *wychowankowie MOW, ZP, SCH*	2023	9 485 zł	18	526,94 zł
		2024	9 315 zł	17	547,94 zł
		2025*	2 479 zł	4	619,75 zł
4	**Na usamodzielnienie** *wychowankowie RPZ*	2023	163 364 zł	30	5 445,47 zł
		2024	111 304 zł	19	5 858,11 zł
		2025*	54 968 zł	9	6 107,55 zł
5	**Na usamodzielnienie** *wychowankowie IPZ*	2023	143 978 zł	19	7 577,79 zł
		2024	238 187 zł	28	8 506,68 zł
		2025*	84 926 zł	9	9 436,22zł
6	**Na usamodzielnienie** *wychowankowie MOW, ZP, SCH*	2023	0 zł	0	0,00 zł
		2024	11 022 zł	2	5 511,00 zł
		2025*	0 zł	0	0,00 zł
7	**Na zagospodarowanie** *wychowankowie RPZ*	2023	79 740 zł	37	2 155,14 zł
		2024	69 672 zł	30	2 322,40 zł
		2025*	40 896 zł	18	2 272,00 zł
8	**Na zagospodarowanie** *wychowankowie IPZ*	2023	48 141 zł	22	2 188,23 zł
		2024	66 708 zł	27	2 470,67 zł
		2025*	24 992 zł	11	2 272,00 zł
9	**Na zagospodarowanie** *wychowankowie MOW, ZP, SCH*	2023	2 655 zł	1	2 655,00 zł
		2024	15 077 zł	4	3 769,25 zł
		2025*	6 198 zł	1	6 198,00 zł

Źródło: Dane sprawozdawcze MOPS Kraków

*Realizacja za okres od 1.01.2023 r. do 30.06.2025 r.

Dane w tabeli powyżej pokazują, że w latach 2023 – 2025 najczęściej przyznawanym świadczeniem usamodzielnianym wychowankom było dofinansowanie na kontynuowanie nauki,

które stanowiło ok. 55–60% wszystkich wypłat. Około 25–30% środków przeznaczono na jednorazowe świadczenia na usamodzielnienie, a 10–15% na pomoc w zagospodarowaniu. Mimo spadku łącznej liczby beneficjentów, średnia wysokość świadczeń rosła z roku na rok, co świadczy o dostosowywaniu pomocy finansowej do rosnących kosztów edukacji i utrzymania młodzieży przez ich waloryzację.

Ponadto od 2025 r. realizowany jest projekt pn. „Rozwój usług w Gminie w zakresie dostępności usług kierowanych do dzieci i młodzieży - usamodzielniających się wychowanków opuszczających pieczę zastępczą", który odpowiada na zidentyfikowane w Gminie problemy w procesie usamodzielniania, opisane m.in. w dokumentach regionalnych i krajowych. Przewiduje kompleksowe wsparcie usamodzielniania wychowanków pieczy zastępczej poprzez pomoc psychologiczną, mieszkaniową, zawodową, kompetencyjną i informacyjną. Udział w programie możliwy jest tylko dla osób, które opuściły pieczę zastępczą, mieszkają na terenie Krakowa i nie biorą udziału w podobnych projektach. Każdy uczestnik bierze udział w indywidualnej diagnozie, na podstawie której zostanie opracowany spersonalizowany plan wsparcia. Zakłada się, że z programu skorzysta 90 osób, z których część otrzyma pomoc w wynajmie i utrzymaniu mieszkania, jeśli diagnoza wykazała u nich deficyty mieszkaniowe. Istotnym elementem projektu jest także pomoc w zdobyciu wykształcenia i kwalifikacji zawodowych, co ma umożliwić osiągnięcie niezależności ekonomicznej. Zakres wsparcia obejmuje również działania z obszaru emocjonalno-społecznego, takie jak treningi i konsultacje indywidualne oraz grupowe, wzmacniające poczucie bezpieczeństwa i budowanie zdrowych relacji. Przewidziano także rozwój kompetencji cyfrowych, w tym naukę korzystania z usług online, tworzenia treści cyfrowych i bezpiecznego poruszania się w sieci. Wsparcie realizowane jest przez profesjonalistów, w tym psychologów, doradców zawodowych i trenerów kompetencji, we współpracy z Asystentem Osoby Usamodzielnianej (dalej AOU), który pełni rolę zaufanego dorosłego towarzyszącego wychowankowi w procesie przechodzenia do samodzielnego życia. AOU aktywnie wspiera uczestników w realizacji codziennych obowiązków, pomaga w kontaktach z urzędami i instytucjami, ułatwia dostęp do opieki zdrowotnej oraz wspomaga ich w nawiązywaniu i utrzymywaniu relacji społecznych.

Zlecenie części zadań organizacjom pozarządowym, pozwala na elastyczne i szybkie reagowanie na potrzeby uczestników dzięki wykorzystaniu lokalnego potencjału.

Wsparcie będzie realizowane w latach 2025–2027. Projekt uwzględnia realne potrzeby wychowanków i opiera się na sprawdzonych rozwiązaniach, które wspierają ich samodzielność w sposób zintegrowany i długofalowy. Łączny koszt wsparcia dla uczestników wyniesie ponad 2 758 000 zł.

Rozdział II
Realizacja celów określonych w powiatowym programie rozwoju pieczy zastępczej na lata 2023-2025

1. Cel ogólny programu: Rozwój systemu rodzinnej pieczy zastępczej poprzez zwiększenie liczby rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka.

1.1 Pozyskanie do 2025 r. 6 nowych rodzin zastępczych zawodowych oraz 1 nowego rodzinnego domu dziecka

Założone cele zostały zrealizowane.

Tabela 14. Wzrost liczby nowych form rodzinnej pieczy zastępczej (lata 2023 - I półrocze 2025)

Zadania	Rok	Miernik		Rezultat podejmowanych działań	Liczba nowych RZ
Wzrost liczby nowych form rodzinnej pieczy zastępczej	2023	Nowe RZZ Nowe RDD		Pozyskanie 2 nowych RZZ	3
	2024			Pozyskanie 2 nowych RZZ i 1 nowego RDD	4
	2025			Pozyskanie 2 nowych ZRZ	5

Źródło: Dane sprawozdawcze MOPS Kraków

Tabela 15. Podejmowane działania promocyjne (lata 2023 do I półrocza 2025)

Zadania	Rok	Miernik	Zakładany poziom realizacji działania	Poziom realizacja
Organizowanie akcji promocyjnych, przedsięwzięć integrujących rodziny zastępcze	2023	Przedsięwzięcia promujące ideę rodzicielstwa zastępczego oraz publikacje prasowe/internetowe/materiały radiowe/telewizyjne/spotkania	50 działań promujących	59 działań promujących
	2024		50 działań promujących	482 działania promujące
	2025*		50 działań promujących	210 działań promujących
Szkolenia dla kandydatów do pełnienia funkcji RZZ i RDD	2023	Szkolenia do pełnienia funkcji rodziny zastępczej i prowadzenie rodzinnego domu dziecka Osoby uczestniczące w szkoleniach	2 cykle szkoleniowe do pełnienia funkcji RZZ i RDD 30 osób uczestniczących w szkoleniach	3 cykle szkoleniowe, 37 uczestników
	2024			3 cykle szkoleniowe, 27 uczestników
	2025*			1 cykl szkoleniowy, 14 uczestników

Źródło: Dane sprawozdawcze MOPS Kraków

*Realizacja za okres od 1.01.2023 r. do 30.06.2025 r.

Założone cele zostały zrealizowane.

1.2. Utrzymanie w latach 2023-2025 liczby rodzin zastępczych zawodowych na poziomie nie niższym niż w roku poprzedzającym.

Tabela 16. Realizowanie systemu motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej (lata 2023 - I półrocze 2025).

Zadania	Rok	Miernik	Rezultat podejmowanych działań	Liczba rodzin	Liczba miejsc
Realizowanie systemu motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej	2023	RZZ	Utrzymanie liczby RZZ na poziomie nie niższym niż 50 Liczba miejsc 90	51	95
	2024		Utrzymanie liczby RZZ na poziomie nie niższym niż 52 Liczba miejsc 94	53	94
	2025*		Utrzymanie liczby RZZ na poziomie nie niższym niż 54 Liczba miejsc 98	55	92

Źródło: Dane sprawozdawcze MOPS Kraków

*Realizacja za okres od 1.01.2023 r. do 30.06.2025 r.

Założone cele zostały zrealizowane.

Tabela 17.Organizowanie grup wsparcia dla RZ i RDD (lata 2023 - I półrocze 2025)

Zadania	Rok	Miernik	Rezultat podejmowanych działań	Liczba godzin szkoleń
Organizowanie grup wsparcia dla RZ i RDD	2023	Grupy wsparcia Osoby uczestniczące w grupach wsparcia	2 grupy	2
	2024			2
	2025*			2

Źródło: Dane sprawozdawcze MOPS Kraków

*Realizacja za okres od 1.01.2023 r. do 30.06.2025 r.

Założone cele zostały zrealizowane.

Tabela 18. Organizowanie szkoleń i superwizji dla RZ i RDD

Zadania	Rok	Miernik	Zakładany rezultat podejmowanych działań	Liczba godzin szkoleń i superwizji	Liczba uczestników
Organizowanie szkoleń i superwizji dla rodzinnych form pieczy zastępczej	2023	Godziny przeprowadzonych szkoleń i superwizji Osoby uczestniczące w szkoleniach i superwizjach	190 godzin szkoleń i superwizji wzmacniających kompetencję rodzin zastępczych 160 uczestników	202	303
	2024			86	163
	2025*			100,5	160

Źródło: Dane sprawozdawcze MOPS Kraków

*Realizacja za okres od 1.01.2023 r. do 30.06.2025 r.

Założone cele zostały zrealizowane.

Tabela 19..Zapewnienie dostępu do specjalistycznego poradnictwa, terapii (lata 2023 - I półrocze 2025)

Zadania	Rok	Miernik	Zakładany rezultat podejmowanych działań	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba porad
Zapewnienie dostępu do specjalistycznego poradnictwa, terapii	2023	Rodziny i dzieci objęte poradnictwem specjalistycznym	400 rodzin oraz 400 dzieci objętych poradnictwem specjalistycznym	500	518	3412
	2024			446	534	3669
	2025*	Porady specjalistyczne	2500 porad specjalistycznych	329	489	2444

Źródło: Dane sprawozdawcze MOPS Kraków

*Realizacja za okres od 1.01.2023 r. do 30.06.2025 r.

Założone cele zostały zrealizowane.

2. Cel ogólny programu: Dostosowanie systemu instytucjonalnej pieczy zastępczej poprzez utworzenie POW typu rodzinnego i utrzymanie liczby miejsc przynajmniej na dotychczasowym poziomie w celu zapewnienia efektywnej opieki i wychowania dzieciom jej potrzebującym.

2.1 Utworzenie do 2025 roku POW typu rodzinnego

Tabela 20.Dostosowanie POW do standardu liczby miejsc. Utworzenie do 2025 r. POW typu rodzinnego

Wskaźnik	Rok	Koszty finansowe	Mierniki	Rezultat podejmowanych działań
Dostosowanie POW do standardu liczby miejsc Wzrost liczby POW typu rodzinnego	2023-2025	Wydatki nie stanowiące odrębnego zadania budżetowego (środki pomocnicze)	Nowe POW typu rodzinnego	Pozyskanie 1 nowej POW typu rodzinnego

Źródło: Dane sprawozdawcze MOPS Kraków

Założony cel został zrealizowany.

2.2 Doskonalenie systemu instytucjonalnej pieczy zastępczej poprzez zapewnienie infrastruktury instytucjonalnej pieczy zastępczej zapewniającej opiekę nie mniej niż 418 dzieciom z uwzględnieniem nowych miejsc interwencyjnych oraz miejsc dla dzieci pochodzących z terenu Ukrainy.

Tabela 21. Struktura systemu instytucjonalnej pieczy zastępczej w latach 2023-2025

Działanie	Rok	Mierniki	Zakładany poziom realizacji działania	Poziom realizacji działania

Funkcjonowanie POW typu interwencyjnego **Plan MOPS/PZA/10** **Plany jednostek publicznych**	2023	1) Liczba POW 2) Miejsca w POW 3) Koszty finansowe	1) 3 2) 45 3) 5 396 600 zł	1) 3 2) 42 3) 3 738 327 zł
	2024		1) 3 2) 45 3) 5 130 200 zł	1) 3 2) 42 3) 5 085 448, 18 zł
	2025		1) 3 2) 45 3) 5 554 200 zł	4) 3 5) 42 6) 2 712 214 zł*
Funkcjonowanie POW typu socjalizacyjnego **Plan MOPS/PZA/10** **Plany jednostek publicznych**	2023	1) Liczba POW 2) Miejsca w POW 3) Koszty finansowe	1) 16 2) 174 3) 11 038 200 zł	1) 13 2) 136 3) 11 719 509 zł
	2024		1) 16 2) 174 3) 12 166 200 zł	1) 13 2) 136 3) 14 013 975, 29 zł
	2025		1) 16 2) 174 3) 12 746 900,00 zł	1) 13 2) 136 3) 7 364 412, 14 zł*
Funkcjonowanie POW typu specjalistyczno-terapeutycznego **Plan MOPS/PZA/10** **Plany jednostek publicznych**	2023	1) Liczba POW 2) Miejsca w POW 3) Koszty finansowe	1) 15 2) 168 3) 20 925 400 zł	1) 16 2) 191 3) 11 719 509 zł
	2024		1) 15 2) 168 3) 22 645 000 zł	1) 17 2) 201 3) 11 389 441 zł
	2025		1) 15 2) 168 3) 24 838 700 zł	1) 17 POW 2) 201 miejsc 3) 14 644 182,48 zł*
Funkcjonowanie POW typu rodzinnego **Plan MOPS/PZA/10** **Plany jednostek publicznych**	2023	Liczba POW Miejsca w POW Koszty finansowe	1) 7 2) 54 3) 2 043 000 zł	1) 6 2) 48 3) 1 942 133 zł
	2024		1) 7 2) 54 3) 2 656 800 zł	1) 6 2) 48 3) 2 584 104,88 zł
	2025		1) 7 2) 54 3) 2 656 800 zł	1) 3 2) 24 3) 805 020,15 zł*

*Realizacja za okres od 1.01.2023 r. do 30.06.2025 r.

Założone cele zostały zrealizowane w zakresie liczby POW typu interwencyjnego. W latach 2023–2025 zmniejszyła się liczba placówek i miejsc w POW typu socjalizacyjnego, natomiast POW typu specjalistyczno-terapeutycznego zwiększyły liczbę miejsc i udział w kosztach (z 45% do 55%). W POW typu rodzinnego odnotowano spadek liczby miejsc o połowę i spadek nakładów – do 4% ogólnych wydatków. Zjawisko to wynika z braku osób gotowych do objęcia funkcji dyrektora placówki, która wymaga wysokiego poziomu zaangażowania, podejmowania trudnych decyzji oraz ponoszenia szerokiej odpowiedzialności. Odpowiedzialność ta ma charakter zarówno organizacyjny, jak i merytoryczny, obejmując koordynowanie pracy placówki, zapewnienie dzieciom warunków bezpiecznego i prawidłowego rozwoju oraz reagowanie na sytuacje wymagające natychmiastowej interwencji. Dyrektorzy obciążeni są również odpowiedzialnością psychologiczną i pedagogiczną, wynikającą z konieczności zapewnienia odpowiedniego wsparcia wychowawczego, stabilności emocjonalnej oraz realizacji indywidualnych potrzeb dzieci. Skala obowiązków oraz złożoność zadań sprawiają, że pełnienie tej funkcji jest wyjątkowo wymagające, co w konsekwencji wpływa na malejącą liczbę osób zainteresowanych jej podjęciem.

3. Cel ogólny programu: Wsparcie procesu usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej.

3.1. Kształtowanie systemu motywacji osób usamodzielnianych związanego z realizacja celów planu usamodzielnienia

Tabela 22. Efektywność podejmowania działań na rzecz osób usamodzielnianych

Działanie	Rok	Planowane koszty finansowe	Mierniki	Zakładany poziom realizacji działania	Koszty finansowe	Rezultat podejmowanych działań
Realizacja Indywidualnych Programów usamodzielnienia MOPS/PZA/07	2023	Wydatki nie stanowiące odrębnego zadania budżetowego (środki pomocnicze)	1) IPU realizowane w danym roku 2) IPU zakończone w danym roku	1) 170 2) 40	(środki pomocnicze)	1) 340 2) 28
	2024			1) 160 2) 40	(środki pomocnicze)	1) 190 2) 44
	2025*			1) 160 2) 40	(środki pomocnicze)	1) 171 2) 17
Wsparcie w formie świadczeń finansowych MOPS/PZA/07	2023	1 336 600 zł	1) Usamodzielniani KN 2) Usamodzielniani korzystający z PF	1) 200 2) 220	1 287 809 zł	1) 160 2) 196
	2024	1 390 000 zł		1) 195 2) 215	1 356 526,61 zł	1) 153 2) 190
	2025*	1 455 000 zł		1) 195 2) 215	653 007,42 zł	1) 160 2) 171
Wsparcie w uzyskaniu mieszkania treningowego lub lokalu z zasobów Gminy MOPS/PZA/07 MOPS/PZA/10	2023	166 600 zł	1) Osoby, którym udzielono wsparcia w formie mieszkania treningowego 2) Osoby, które uzyskały pomoc w związku z ubieganiem się o przyznanie lokalu z zasobów Gminy	1) 17 2) 25	160 200 zł	1) 20 2) 16
	2024	183 600 zł		1) 17 2) 25	145 200 zł	1) 17 2) 14
	2025*	183 600 zł		1) 17 2) 25	79 200 zł	1) 13 2) 5

Źródło: Dane sprawozdawcze MOPS Kraków

*Realizacja za okres od 1.01.2023 r. do 30.06.2025 r.

We wszystkich analizowanych latach liczba realizowanych Indywidualnych Programów Usamodzielnienia (IPU) przekraczała założenia, szczególnie w 2023 r. Jednocześnie w 2023 r. obserwowano trudności w ich finalizacji – liczba zakończonych programów była niższa od planowanej, natomiast od 2024 r. utrzymuje się tendencja wzrostowa.

Wsparcie finansowe dla osób usamodzielnianych wykazywało niższy niż zakładano poziom wykorzystania, zwłaszcza wśród kontynuujących edukację. Mimo stabilnych nakładów, rzeczywiste zapotrzebowanie było mniejsze. W I półroczu 2025 r. wydatki ponownie spadły.

W zakresie wsparcia mieszkaniowego sytuacja była zróżnicowana – w 2023 r. więcej osób korzystało z mieszkań treningowych niż planowano. W I połowie 2025 r. zauważalny był dalszy spadek liczby osób, które złożyły wnioski o pobyt w mieszkaniu treningowym oraz o wydanie opinii popierających uzyskanie lokalu z Gminy.

Rozdział III
Cele programu na lata 2026-2028 oraz sposoby i metody badania realizacji celów

System pieczy zastępczej w Gminie opiera się na równoczesnym rozwoju RPZ i IPZ, które wzajemnie się uzupełniają. RPZ stanowi priorytet i jest kierunkiem promowanym przez ustawodawcę, gdyż zapewnia dzieciom warunki najbardziej zbliżone do życia w rodzinie naturalnej. Jednocześnie konieczne jest utrzymanie odpowiedniej liczby i różnorodności IPZ, która pełni kluczową rolę wobec dzieci wymagających specjalistycznego wsparcia, w tym dzieci z niepełnosprawnościami, zaburzeniami rozwoju czy trudnościami wychowawczymi.

Tak skonstruowany, mieszany system umożliwia elastyczne reagowanie na indywidualne potrzeby dzieci i młodzieży gwarantuje im poczucie bezpieczeństwa i stabilności oraz zapewnia wsparcie dostosowane do ich sytuacji życiowej. Doświadczenia ostatnich lat potwierdzają, że równoległe wzmacnianie RPZ i IPZ jest najskuteczniejszym sposobem na stworzenie kompleksowego systemu, który odpowiada zarówno na potrzeby dzieci młodszych, jak i starszych, a także tych wymagających szczególnej opieki.

1. Cel ogólny programu w zakresie rodzinnej pieczy zastępczej: Rozwój systemu rodzinnej pieczy zastępczej poprzez zwiększenie liczby rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka

1.1 Cel szczegółowy: Pozyskanie do 2028 r. 8 nowych rodzin zastępczych zawodowych

Tabela 23. Wzrost liczby nowych form rodzinnej pieczy zastępczej

Wskaźnik	Rok	Koszty finansowe	Mierniki	Rezultat podejmowanych działań
Wzrost liczby nowych form rodzinnej pieczy zastępczej	2026	Wydatki nie stanowiące odrębnego zadania budżetowego (środki pomocnicze)	Nowe RZZ	Pozyskanie 2 nowych RZZ
	2027			Pozyskanie 3 nowych RZZ
	2028			Pozyskanie 3 nowych RZZ

Podejmowane działania

Działanie	Rok	Koszty finansowe	Mierniki	Zakładany poziom realizacji działania
Organizowanie akcji promocyjnych, przedsięwzięć integrujących rodziny zastępcze **MOPS/PZA/14**	2026	Wydatki nie stanowiące odrębnego zadania budżetowego (środki pomocnicze)	Przedsięwzięcia promujące idee rodzicielstwa zastępczego oraz publikacje prasowe/ internetowe/ materiały radiowe/ telewizyjne/ spotkania	200 akcji /przedsięwzięć promujących/integrujących
	2027			200 akcji /przedsięwzięć promujących/integrujących
	2028			200 akcji /przedsięwzięć promujących/integrujących
Szkolenia dla kandydatów do pełnienia funkcji RZZ i RDD **MOPS/PZA/02**	2026	Wydatki nie stanowiące odrębnego zadania budżetowego (środki pomocnicze)	1) Liczba szkoleń do pełnienia funkcji RZZ i RDD 2) Osoby uczestniczące w szkoleniach	1) 2 cykle szkoleniowe 2) 30 osób
	2027			1) 2 cykle szkoleniowe 2) 30 osób
	2028			1) 2 cykle szkoleniowe 2) 30 osób

1.2 Cel szczegółowy: Utrzymanie liczby rodzin zastępczych zawodowych i rodzinnych domów dziecka na poziomie nie niższym niż w roku poprzedzającym

Tabela 24 Realizowanie systemu motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej

Wskaźnik	Rok	Koszty finansowe	Mierniki	Rezultat podejmowanych działań
Realizowanie systemu wsparcia do pełnienia funkcji rodziny zastępczej	2026	Wydatki nie stanowiące odrębnego zadania budżetowego (środki pomocnicze)	Utrzymania zawodowych rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka na poziomie	nie niższym niż 59 Liczba miejsc 120
	2027			nie niższym niż 61 Liczba miejsc 124.
	2028			nie niższym niż 64 Liczba miejsc 130
Podejmowane działania				
Działanie	**Rok**	**Koszty finansowe**	**Mierniki**	**Zakładany poziom realizacji działania**
Wsparcie w formie świadczeń oraz wynagrodzeń	2026	11 676 115,00 zł	1) Świadczenia 2) Wynagrodzenia	1) 2539 2) 863

wyższych od minimalnych	2027	12 271 596,00 zł		1) 2585 2) 899
MOPS/PZA/03 **MOPS/PZA/04** **MOPS/PZA/06**	2028	12 897 448,00 zł		1) 2633 2) 923
Organizowanie grup wsparcia dla rodzinnych form pieczy zastępczej	2026	Wydatki nie stanowiące odrębnego zadania budżetowego (środki pomocnicze)	Grupy wsparcia	2 grupy
	2027			2 grupy
MOPS/PZA/01	2028			2 grupy
Organizowanie szkoleń i superwizji dla rodzinnych form pieczy zastępczej	2026	Wydatki nie stanowiące odrębnego zadania budżetowego (środki pomocnicze)	1) Godziny przeprowadzonych szkoleń i superwizji 2) Osoby uczestniczące w szkoleniach i superwizjach	1) 120 2) 160
	2027			1) 120 2) 160
MOPS/PZA/01	2028			1) 120 2) 160
Zapewnienie dostępu do specjalistycznego poradnictwa, terapii	2026	Wydatki nie stanowiące odrębnego zadania budżetowego (środki pomocnicze)	1) Rodziny i dzieci objęte poradnictwem specjalistycznym 2) Porady specjalistyczne	1) 400 rodzin oraz 400 dzieci 2) 2500
	2027			1) 400 rodzin oraz 400 dzieci 2) 2500
MOPS/PZA/01	2028			1) 400 rodzin oraz 400 dzieci 2) 2500

2. Cel ogólny programu w zakresie instytucjonalnej pieczy zastępczej: Utrzymanie systemu instytucjonalnej pieczy zastępczej do aktualnych potrzeb

2.1 Cel szczegółowy: Utworzenie do 2027 r. POW typu rodzinnego

Tabela 25. Utworzenie do 2027 r. POW typu rodzinnego

Wskaźnik	Rok	Koszty finansowe	Mierniki	Rezultat podejmowanych działań
Wzrost liczby POW typu rodzinnego	2026-2027	Wydatki nie stanowiące odrębnego zadania budżetowego (środki pomocnicze)	Nowe POW typu rodzinnego	Pozyskanie 1 nowej POW typu rodzinnego

2.2 Cel szczegółowy: Utrzymanie systemu instytucjonalnej pieczy zastępczej poprzez zapewnienie infrastruktury zapewniającej opiekę nie mniej niż 417 małoletnich

Tabela 26. Doskonalenie systemu instytucjonalnej pieczy zastępczej

Wskaźnik	Rok	Koszty finansowe	Mierniki	Rezultat podejmowanych działań
Zapewnienie miejsc w POW - zgodnie z postanowieniami sądu	2026	Wydatki nie stanowiące odrębnego zadania budżetowego	Liczba dzieci i osób przebywających w POW	417 dzieci i osób
	2027			417 dzieci i osób
	2028			417 dzieci i osób

Podejmowane działania

Działanie	Rok	Koszty finansowe	Mierniki	Zakładany poziom realizacji działania
Funkcjonowanie POW typu interwencyjnego **MOPS/PZA/10** **Plany jednostek publicznych**	2026	5 658 653,00 zł	1) Liczba POW 2) Liczba miejsc w POW	1) 3 2) 42
	2027	5 941 585,00 zł	1) Liczba POW 2) Liczba miejsc w POW	1) 3 2) 42
	2028	6 238 664,00 zł	1) Liczba POW 2) Liczba miejsc w POW	1) 3 2) 42
Funkcjonowanie POW typu socjalizacyjnego **MOPS/PZA/10** **Plany jednostek publicznych**	2026	12 463 104,00 zł	1) Liczba POW 2) Liczba miejsc w POW	1) 10 2) 110
	2027	13 086 259,00 zł	1) Liczba POW 2) Liczba miejsc w POW	1) 10 2) 110
	2028	13 740 572,00 zł	1) Liczba POW 2) Liczba miejsc w POW	1) 10 2) 110
Funkcjonowanie POW typu specjalistyczno-terapeutycznego **MOPS/PZA/10** **Plany jednostek publicznych**	2026	33 218 919,00 zł	1) Liczba POW 2) Liczba miejsc w POW	1) 19 2) 233
	2027	34 879 864,00 zł	1) Liczba POW 2) Liczba miejsc w POW	1) 19 2) 233
	2028	36 623 858,00 zł	1) Liczba POW 2) Liczba miejsc w POW	1) 19 2) 233
	2026	1 642 800,00 zł	1) Liczba POW 2) Liczba miejsc w POW	1) 3 2) 24

Funkcjonowanie POW typu rodzinnego	2027	2 052 000,00 zł	1) Liczba POW 2) Liczba miejsc w POW	1) 4 2) 32
MOPS/PZA/10	2028	2 154 600,00 zł	1) Liczba POW 2) Liczba miejsc w POW	1) 4 2) 32

3) Cel ogólny programu z zakresu osób usamodzielnianych: Wsparcie procesu usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej

3.1 Cel szczegółowy: Kształtowanie systemu motywacji osób usamodzielnianych związanego z realizacją planu usamodzielnienia

Tabela 27. Efektywność podejmowania działań na rzecz osób usamodzielnianych

Wskaźnik	**Rok**	**Koszty finansowe**	**Mierniki**	**Rezultat podejmowanych działań**
Efektywność podejmowanych działań na rzecz osób usamodzielnianych	2026	Wydatki nie stanowiące odrębnego zadania budżetowego (środki pomocnicze)	Procent osób usamodzielnianych, które kontynuują naukę w ramach udzielonego wsparcia finansowego.	Odsetek kontynuujących naukę wśród osób otrzymujących pomoc finansową nie mniejszy niż 88%
	2027			Odsetek kontynuujących naukę wśród osób otrzymujących pomoc finansową nie mniejszy niż 88%
	2028			Odsetek kontynuujących naukę wśród osób otrzymujących pomoc finansową nie mniejszy niż 88%
Podejmowane działania				
Działanie	Rok	*Koszty finansowe*	*Mierniki*	*Zakładany poziom realizacji działania*
Realizacja Indywidualnych Programów Usamodzielniania **MOPS/PZA/07**	2026	Wydatki nie stanowiące odrębnego zadania budżetowego (środki pomocnicze)	1) IPU realizowane w danym roku 2) IPU zakończone w danym roku	1) 170 2) 40
	2027	Wydatki nie stanowiące odrębnego zadania budżetowego (środki pomocnicze)		1) 160 2) 40

	2028	Wydatki nie stanowiące odrębnego zadania budżetowego (środki pomocnicze)		1) 160 2) 40
Wsparcie w formie świadczeń finansowych **MOPS/PZA/07**	2026	1 422 200 zł	1) Usamodzielniani KN 2) Usamodzielniani korzystający z PF	1) 200 2) 220
	2027	1494 732 zł		1) 195 2) 215
	2028	1 570 963 zł		1) 195 2) 215
Wsparcie w uzyskaniu mieszkania treningowego lub lokalu z zasobów GMK **MOPS/PZA/10**	2026	198 000 zł oraz wydatki nie stanowiące odrębnego zadania budżetowego (środki pomocnicze)	1) Osoby, którym udzielono wsparcia w formie mieszkania treningowego 2) Osoby, które uzyskały pomoc w związku z ubieganiem się o przyznanie lokalu z zasobów GMK	1) 17 2) 25
	2027	211 200 zł oraz wydatki nie stanowiące odrębnego zadania budżetowego (środki pomocnicze)		1) 17 2) 25
	2028	224 400 zł oraz wydatki nie stanowiące odrębnego zadania budżetowego (środki pomocnicze)		1) 17 2) 25

Rozdział IV
Założenia programu rozwoju pieczy zastępczej na lata 2026-2028

1. Limit zawodowych rodzin zastępczych

Zgodnie z przepisami ustawy, Program określa limit ZRZ na dany rok kalendarzowy. Z uwagi na potrzeby i zakładany wzrost kandydatów do pełnienia funkcji ZRZ, ustala się następujący limit RZZ i RDD.

Tabela 28. Limit zawodowych rodzin zastępczych

Rok	2026	2027	2028
Liczba RZZ oraz RDD	61	64	67

Poniższa tabela przedstawia ukształtowanie systemu IPZ w latach 2026-2028:

Instytucjonalna piecza zastępcza				
	2026		**2028**	
	Liczba miejsc	**Liczba POW**	**Liczba miejsc**	**Liczba POW**
POW typu socjalizacyjnego	110	10	110	10
POW typu interwencyjnego	42	3	42	3
POW typu specjalistyczno – terapeutycznego	233	19	233	19
POW typu rodzinnego	24	3	32	4
Łącznie suma miejsc w systemie	**409**	**35**	**417**	**36**

Tabela 29. Rezultaty przekształcenia pieczy zastępczej

Zgodnie z przepisami ustawy, Program określa limit zawodowych rodzin zastępczych na każdy rok kalendarzowy. W latach 2026–2028 przewiduje się stopniowy wzrost tej formy pieczy – z 61 rodzin w 2026 r., do 67 w 2028 r. Oznacza to wzrost o ok. 10% w ciągu trzech lat. Tak zaplanowana dynamika pozwoli na systematyczne zwiększanie liczby miejsc dla dzieci w rodzinach zawodowych i rodzinnych domach dziecka, co odpowiada rosnącym potrzebom oraz kierunkowi polityki społecznej zakładającej rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej.

Jednocześnie utrzymanie limitów na stabilnym, rosnącym poziomie sprzyja zapewnieniu ciągłości opieki oraz umożliwia lepsze dopasowanie wsparcia do potrzeb dzieci, w tym tych wymagających bardziej specjalistycznej opieki. Biorąc pod uwagę aktualne potrzeby w pieczy zastępczej oraz sytuację rodzin zastępczych, nie zdecydowano się na ograniczenie liczby miejsc w pieczy zastępczej. Wynika to przede wszystkim z niewystarczającej liczby rodzin zastępczych oraz stale rosnącej liczby dzieci kierowanych do pieczy zastępczej.

2. Identyfikacja ryzyk dla programu

Na realizację celów Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej mogą wpływać różne, zmieniające się w czasie warunki zewnętrzne i wewnętrzne, tzw. czynniki ryzyka. Mogą one stanowić przeszkodę w ich realizacji. Uwzględnienie zarządzania ryzykiem w procesie planowania pozwoli na ograniczenie liczby sytuacji nieprzewidywalnych, które mogą utrudnić przeszkodę w osiągnięcie założonych celów.

Zasadniczym założeniem Programu jest osiągnięcie zaplanowanych celów poprzez realizację wszystkich przedstawionych w nim zadań. W trakcie jego realizacji możliwe jest napotkanie utrudnień i zagrożeń niezależnych od realizatorów, które stanowią proces identyfikacji ryzyka. Wśród największych zagrożeń, mogących mieć negatywny wpływ na realizację działań ujętych w Programie wskazać należy:

1) zbyt małą liczbę kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych lub do prowadzenia rodzinnych domów dziecka;
2) brak osób gotowych do przyjęcia do rodzinnej pieczy zastępczej dzieci niepełnosprawnych, z zaburzeniami zachowania;
3) brak kandydatów do przysposobienia dziecka;
4) przedłużające się postępowania sądowe, a w konsekwencji dłuższy czas przebywania małoletnich w rodzinach zastępczych.

3. Monitorowanie programu

Za realizację programu odpowiada MOPS w Krakowie. Program ma charakter otwarty i w celu zwiększania skuteczności prowadzonych działań będzie podlegał ewaluacji, a także zmianom wynikającym z potrzeb oraz możliwości finansowych w zakresie pieczy zastępczej. Program może również podlegać modyfikacjom na skutek zmieniających się wymogów prawnych.

Raport dotyczący realizacji Programu będzie przedstawiany w corocznym sprawozdaniu z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie.

Bezpośrednimi adresatami programu są:

1) dzieci i młodzież przebywająca w pieczy zastępczej – w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz placówkach opiekuńczo-wychowawczych;
2) rodziny zastępcze i osoby prowadzące rodzinne domy dziecka;
3) kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
4) osoby usamodzielniane;
5) podmioty prowadzące placówki opiekuńczo-wychowawcze.

4. Deklaracja wyników

Nazwa	Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Gminie Miejskiej Kraków na lata 2026-2028
Daty	od 2026–01–01 do 2028-12-31
Koordynator	Kramarz Witold
Typ przedsięwzięcia	Program
Cel ogólny	Rozwój systemu rodzinnej pieczy zastępczej poprzez zwiększenie liczby rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka. Utrzymanie systemu instytucjonalnej pieczy zastępczej do aktualnych potrzeb. Wsparcie procesu usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej
Poprzez	1. Pozyskanie do 2028 r. 8 nowych rodzin zastępczych zawodowych. 2. Utrzymanie liczby rodzin zastępczych zawodowych i rodzinnych domów dziecka na poziomie nie niższym niż w roku poprzedzającym. 3. Utworzenie do 2027 roku POW typu rodzinnego. 4. Utrzymanie systemu instytucjonalnej pieczy zastępczej poprzez zapewnienie infrastruktury zapewniającej opiekę nie mniej niż 417 małoletnich. 5. Kształtowanie systemu motywacji osób usamodzielnianych związanego z realizacją planu usamodzielnienia.

Tak, aby:	Wskaźnik	Waga	Wartość bazowa	Wartość znakomita	Przedział	
					Min	Max
Zmniejszyć liczbę dzieci umieszczanych w instytucjonalnej pieczy zastępczej	Populacja dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej – wskaźnik W41_W (system STRADOM UMK)	0,1	49%	43%		

Ryzyka dla programu

Cel szczegółowy Programu	Nazwa ryzyka	Ocena Istotności ryzyka	Status postępowania z ryzykiem
Pozyskanie do 2028 roku 8 nowych rodzin zastępczych zawodowych oraz utworzenia 1 nowego rodzinnego domu dziecka	Mała liczba kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych lub do prowadzenia rodzinnych domów dziecka	3	Monitorowanie